

ИЗБОРНОМ ВЕЋУ ФИЛОЛОШКОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈЕ ЗА ИЗБОР У ЗВАЊЕ И НА РАДНО МЕСТО ВАНРЕДНОГ ПРОФЕСОРА ЗА УЖУ НАУЧНУ ОБЛАСТ ЛАТИНСКИ ЈЕЗИК (ПРЕДМЕТ ЛАТИНСКИ ЈЕЗИК)

На основу одлуке Изборног већа Филолошког факултета Универзитета у Београду бр. 2872/1 од 31. 10. 2018. године, а у складу с чланом 65 Закона о високом образовању Републике Србије и чланом 116 Статута Филолошког факултета Универзитета у Београду, изабрана је комисија за припрему извештаја о кандидатима који су се пријавили на конкурс за избор ванредног професора за ужу научну област Латински језик, предмет Латински језик (објављен у листу *Послови* бр. 803 41. 11. 2018.).

На конкурс се јавио само један кандидат: др Ранко Козић, досадашњи ванредни професор на овом предмету.

Част нам је да о пријављеном кандидату поднесемо следећи

ИЗВЕШТАЈ

БИОГРАФИЈА ДР РАНКА КОЗИЋА

Ранко Козић рођен је 29. 04. 1959. године у Требињу. Основну школу учио је у Љубињу, а гимназију у истом месту и Стоцу. Године 1978. уписао се на студије класичних наука на Филозофском факултету у Београду и дипломирао у редовном року 30. 09. 1982. с просечном оценом 9, 80, при чему су писмени и усмени део дипломског испита оцењени највишом оценом. Године 1983. добио је специјалну награду која се на Филозофском факултету додељује студенту генерације, а годину дана касније, 20. 01. 1984. запослио се као библиотекар на Одељењу за класичне науке и на том месту остао све до избора у прво наставно звање октобра 1996. године.

Године 1982, непосредно после завршетка основних студија, уписао се на постдипломске студије књижевно-историјског смера на поменутом одељењу Филозофског факултета. Иако је положио све предвиђене испите на поменутом смеру (просечна оцена: 10), донео је одлуку да промени правац истраживања, те се тако 1991. године уписао на лингвистички смер (просечна оцена: 10). Постдипломске студије завршио је 03. 07. 1996. године одбраном магистарског рада насловљеног *Елементи којне у антицистичком љубавном роману „Измин и Измина“ Јевстатија Макремволита* пред комисијом коју су сачињавали професори Љиљана Црепајац, Нинослава Радошевић и Александар Лома. Два месеца касније, 01. 10. 1996. године, изабран је у наставно звање лектора за Латински језик

и Италијанску књижевност на латинском на Катедри за италијанистику Филолошког факултета у Београду.

Кандидат се у више наврата усавршавао на страним високошколским и научним установама. Као стипендиста Балканолошког института у Солуну (ΙΔΡΥΜΑ ΜΕΛΕΤΩΝ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ ΤΟΥ ΑΙΜΟΥ – INSTITUTE FOR BALKAN STUDIES) био је 1981. и 1985. године учесник летње школе савременог грчког језика. Школску 1989/90. годину провео је у Атини као стипендиста грчке владе и пратио предавања из новогрчког језика и новије грчке књижевности на Националном и Каподистријевом универзитету (ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ – NATIONAL AND CAPODISTRIAN UNIVERSITY OF ATHENS), а после двосеместралног, с нарочитим успехом положеног, испита из истог језика (оцена: 10), додељена му је исте године и специјална стипендија за учешће у Летњој школи новогрчког језика у организацији Атинског универзитета у трајању од шест недеља. Исту стипендију добио је и 1993. године. У периоду од 09. 10. до 02. 12. 1995. године боравио је у Манхајму (Mannheim) као стипендиста Гете–института (Goethe Institut), где је пратио наставу из немачког језика и с највишом оценом положио све предвиђене испите.

Још у време боравка у Манхајму кандидат је започео истраживања у функцији своје дисертације, која је наставио јула 1998. године у Риму као стипендиста тамошњег Универзитета (Università di Roma La Sapienza) и потом јануара 2002. године у Барију као гост Катедре за италијанску књижевност и Катедре за класичне и хришћанске студије (Dipartimento di Studi Classici e Cristiani) тамошњег универзитета (Università degli Studi di Bari Aldo Moro),

Након одбране магистарске тезе кандидат се прихватио рада на докторској дисертацији на тему *Утицај античких и средњевековних поетика на Макремволитов роман виђен у перспективи историје стила*. Истраживања те теме започео је још за време свог боравка у Манхајму, која су се тичала његове докторске дисертације боравио је јула 1998. године у Риму као стипендиста тамошњег Универзитета (Università di Roma La Sapienza). Јануар 2002. године провео је у Барију као гост Катедре за италијанску књижевност и Катедре за класичне и хришћанске студије (Dipartimento di Studi Classici e Cristiani) тамошњег универзитета (Università degli Studi di Bari Aldo Moro), обављајући у тамошњим библиотекама завршна истраживања за своју дисертацију.

Две године касније, 18. маја 2004. године на Филозофском факултету у Београду с великим успехом одбранио докторску дисертацију под насловом *Утицај античких и средњевековних поетика на Макремволитов роман виђен у перспективи историје стила*, пред комисијом коју су сачињавали професори Љиљана Црепајац, Александар Лома, Војислав Јелић и Нинослава Радошевић, чиме је стекао звање доктора класичне филологије. У априлу 2005. године одлуком Наставно–научног већа Филолошког факултета у Београду унапређен је у звање доцента за предмет Латински језик, а новембра 2013. године у звање ванредног професора на истом предмету.

На првој години основних студија Језика, књижевности и културе на Катедри за италијанистику проф. Козић држи наставу из обавезних предмета: у првом семестру из *Латинског језика I*, а у другом из *Латинског језика II*. На другој години основних студија он држи наставу из изборних предмета: у трећем семестру из *Латинског језика III*, а у

четвртом из *Латинског језика IV*. У жижи његових научних интересовања су историја и теорија стила, настанак, поетика, естетика и филозофско утемељење античког романа као жанра, римска и хеленистичка елегија, као и еротска књижевност антике и средњег века.

СПИСКОВИ КАНДИДАТА И ЊИХОВИХ ТЕМА ЗА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ,
МАСТЕР- И МАГИСТАРСКЕ РАДОВЕ (МЕНТОРСТВА ИЛИ УЧЕШЋА Р. КОЗИЋА У
КОМИСИЈАМА)

УЧЕШЋЕ У КОМИСИЈАМА ЗА ОЦЕНУ И ОДБРАНУ ДОКТОРСКИХ ДИСЕРТАЦИЈА:

- 1) мр Виолета Јелачић Србуљ: *Заснивање реторичких стратегија језичке продукције на античкој теорији стила и позноантичким прогностиката* (рад одбрањен 2016).

МЕНТОРСТВО НА СЛЕДЕЋИМ МАСТЕР-РАДОВИМА:

- 1) Биљана Страњанчевић: *Значај латинског за студије италијанског језика* (рад одбрањен 2013).

УЧЕШЋЕ У КОМИСИЈАМА ЗА ОЦЕНУ И ОДБРАНУ МАСТЕР-РАДОВА:

- 1) Јелена Ђуришић (2011/426м): *Показна заменица то у делима Давида Албахарија и њени еквиваленти у италијанском језику* (рад одбрањен фебруара 2017.);
- 2) Александра Лопушина (2011/1055м): *Глаголске именице на -ње у романима Давида Албахарија Мамац и Мрак и њихови еквиваленти у италијанском преводу* (рад одбрањен фебруар 2017.);
- 3) Сандра Видић (2011/(1)0443м): *Условне реченице у делима Давида Албахарија и њихови преводи на италијански језик* (рад одбрањен фебруара 2017.);
- 4) Јелена Јовановић (2011/426м): *Италијански еквиваленти српског објекта измештеног испред предиката* (рад одбрањен маја 2017.);
- 5) Јелена Марић (100448М): *Соматизми са компонентама testa, tapo, oschio у италијанској и српској фразеологији* (рад одбрањен јуна 2017.);
- 6) Милица Калуђеровић (2015/1447м): *Превод на италијански књиге Бог и рокенрол и контрастивна језичко-стилска анализа* (рад одбрањен јуна 2017.).

СТРУЧНА И НАУЧНА ХРОНОЛОШКИ СРЕЂЕНА БИБЛИОГРАФИЈА ОД ТРЕНУТКА
ИЗБОРА У ЗВАЊЕ ДОЦЕНТА ДР РАНКА КОЗИЋА
(ванредног професора на Катедри за италијанистику)

1. „Il termine *drama* e le origini del romanzo antico“, стр. 181–203 у: *Invigilata Lucernis 27* (2005), Bari [ISBN 978-88-7228-682-1; ISSN 0392-8357].
2. „La composizione e la poetica degli *Amores* di Ovidio“, стр. 123–143 у: *Invigilata Lucernis 33* (2011), Bari [ISBN 978-88-7228-682-1; ISSN 0392-8357].
3. *Рођење романа из духа парафразе. Утицај античких и средњевековних поетика на Макремволитов роман виђен у перспективи историје стила*, стр. 600, Филолошки

факултет Београд 2011. [CIP 821.14'04.09 Макремволит Ј.; 821.14'04.09; 821.124'02.09+821.14'02.09; ISBN 978-86-6153-019-7; COBISS.SR-ID 184279564].

4. „La composizione e la poetica delle elegie di Tibullo“, стр. 113–124 у: *Invigilata Lucernis* 34 (2012), Bari [ISBN 978-88-7228-682-1; ISSN 0392-8357].
5. „Antika kao izvor univerzalnih vrednosti“, стр. 105 –115 у: *Jezik, književnost, vrednosti, knjževna istraživanja*, Filozofski fakultet u Nišu, Niš 2013.
6. „Мистичко-магички елементи у филозофској поезици *Сенки по води* Јована Дучића“ стр. 339–352 у: *Научни састанак слависта у Вукове дане* (42; 2012; Београд, св. 2: *Развојни путеви српске поезије*, Филолошки факултет, Међународни славистички центар, Београд 2013).

НАКОН ИЗБОРА У ЗВАЊЕ ВАНРЕДНОГ ПРОФЕСОРА НОВЕМБРА 2017

7. „Il termine *drama* nelle *Eikones* di Filostrato“, стр. 99–117 у: *Invigilata Lucernis* 38 (2016), Bari [ISBN 978-88-7228-682-1; ISSN 0392-8357].
8. „*Drama, plasma e mythos* nei romanzi di Achille Tazio e del Macrembolita e i fondamenti filosofici del genere“, стр. 123–178 у: *Classica et Christiana* 11 (2016), Iași [ISSN: 1842 – 3043; e-ISSN: 2393 – 2961].
9. „Die Gattungsbezeichnung *drama* und der Symbolismus in Makrembolites' Roman“, стр. 63 – 148 у: *Classica et Christiana* 13 (2018), Iași [ISSN: 1842 – 3043; e-ISSN: 2393 – 2961].
10. *L'erotopoeitica e l'erotopatetismo nell'elegia latina e nel romanzo greco / Античка еротопоетика и еротопатетика у римској елегији и грчком роману*, XII стр., стр. 15 – 485, Pubblicazioni della Facoltà di Filologia dell'Università di Belgrado, Collana Xenophilia, vol. 3 / Едиција: Ксенофилија, књ. 3, Београд 2018 [CIP 821. 124'02-1.09 а) Римска поезија б) Античка књижевност; ISBN 978-86-61-53-519-2; COBIS.SR-ID 194784524].
11. „Zu einer philosophischen Poetik des Romans *Rhodante und Dosikles* von Theodoros Prodromos“, у: *Classica et Christiana* 14 (2019), Iași – прихваћено за штампу.
12. „Сликарски концепт, драмско и симболично у грчком роману или шта је то класично у поменутом жанру?“ у: *Зборник радова Матице српске за књижевност и језик* 67 (2019), Нови Сад, 33 странице – прихваћено за штампу.

МОНОГРАФИЈЕ И МОНОГРАФСКЕ СТУДИЈЕ ДР РАНКА КОЗИЋА

1. *Рођење романа из духа парафразе. Утицај античких и средњевековних поетика на Макремволитов роман виђен у перспективи историје стила*, стр. 600, Филолошки факултет Београд 2011. [CIP 821.14'04.09 Макремволит Ј.; 821.14'04.09; 821.124'02.09+821.14'02.09; ISBN 978-86-6153-019-7; COBISS.SR-ID 184279564].
2. *L'erotopoeitica e l'erotopatetismo nell'elegia latina e nel romanzo greco / Античка еротопоетика и еротопатетика у римској елегији и грчком роману*, XII стр., стр. 15 – 485, Pubblicazioni della Facoltà di Filologia dell'Università di Belgrado, Collana Xenophilia, vol. 3 / Едиција: Ксенофилија, књ. 3, Београд 2018 [CIP 821. 124'02-1.09 а) Римска поезија б) Античка књижевност; ISBN 978-86-61-53-519-2; COBIS.SR-ID 194784524].

УЧЕШЋЕ НА НАЦИОНАЛНИМ И МЕЂУНАРОДНИМ НАУЧНИМ СКУПОВИМА

1. Шеста национална конференција византолога, Византолошки институт САНУ, 18–20 јун, 2015), реферат под насловом *Истина и метода у студијском подручју античке и византијске књижевности*. Знатно проширена верзија овог саопштења објављена је као монографска студија у иностраном часопису међународног значаја (горе бр. 9).
2. 23. међународни конгрес византолога, Београд 22–27. Август 2016), реферат под насловом *Il concetto pittorico e il drammatico nel romanzo del Macrembolita*. Проширена верзија овог саопштења прихваћена је за објављивање у националном часопису међународног значаја (горе бр.12).

БИБЛИОГРАФИЈА СТРУЧНИХ И НАУЧНИХ ПРЕВОДА ДР РАНКА КОЗИЋА

1. Ханс Георг Бек, *Византијски миленијум*, Клио Београд 1998, 487 стр. [СР 930.85(495.02); 321.01(495.02) 23/28(495.02) а) Византија-Културна историја б) политичке идеје – Византија ц) Православна теологија – Византија; ID=67972364].
2. Umberto Eko, *Ime ruže*, prevela Milana Piletić, Paideia, Beograd 2000 – превод латинских цитата у делу.
3. Umberto Eko, Baudolino, preveli Mirela Radosavljević i Aleksandar Levi, Alfa, Beograd 2001 – превод латинских цитата у делу.
4. Elena Kostrjukovič, *Zašto Italijani vole da pričaju o hrani*, preveli Julijana Vučo, Saša Moderc, Milana Piletić et al., Paideia, Beograd 2007 – превод латинских цитата у делу.
5. Umberto Eko, *Fukoovo klatno*, preveli Mirela Radosavljević i Aleksandar Levi, Plato, Beograd 2008 – превод латинских цитата у делу.

Овове треба додати да је кандидат сам превео на стране језике (италијански, немачки) своје радове наведене горе под 7, 8, 9 и 11.

КАТЕГОРИЗАЦИЈА РАДОВА ДР РАНКА КОЗИЋА ПРЕМА ВАЖЕЋИМ СТАНДАРДИМА ЗА НАУЧНЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ НАКОН ПОСЛЕДЊЕГ ИЗБОРА У ЗВАЊЕ

Радови у иностраним часописима интернационалног значаја заступљеним на ЕРИН-листи (категирија М 23): радови наведени под бројем 7, 8, 9 и 11 у библиографији кандидата (укупно: 4).

Радови у домаћим часописима међународног значаја верификованог на предлог факултета посебном одлуком Стручног већа друштвених и хуманисичких наука (у ранг часописа категорије М 24 : домаћи часопис међународног значаја са листе Министарства просвете и науке): рад из кандидатове библиографије наведен под бројем 12 (укупно: 1).

Саопштења на међународним научним скуповима и радови објављени као њихове шире верзије: ова категорија покрива се кандидатовим радом са 23. међународног конгреса

византолога објављеним у домаћем часопису међународног значаја (M24), наведеним у кандидатовој библиографији под бројем 12.

Саопштења на домаћим научним скуповима и радови који су настали као њихове шире верзије: ова категорија покрива се кандидатовим радом са Шесте националне конференције византолога, објављеним у иностраном часопису међународног значаја, наведеним у библиографији кандидата под бројем 9.

Монографија међународног значаја (у рангу категорије **M 12** са листе Министарства просвете и науке): рад из библиографије кандидата наведен под редним бројем 10 (**укупно: 1**).

ПРЕГЛЕД И ОЦЕНА ДОСАДАШЊЕГ НАУЧНОГ И СТРУЧНОГ РАДА ДР РАНКА КОЗИЋА

Научни опус др Ранка Козића прати светске трендове у научним истраживањима која се тичу како настанка и поетике античког романа као жанра тако и филозофских поетика које стоје у основи свих жанрова еротске књижевности антике, при чему се својим значајем истиче његов допринос осветљавању кључних поетолошких начела која су своју примену нашла у грчком роману и римској љубавној елегији — управо начела на основу којих је једино и било могуће сагледати сву релевантност и актуелност који поменути жанрови имају за наше властито време. Истраживачка прегнућа кандидата на најбољи могући начин одсликава чињеница да се он ухватио у коштац с једним од највећих изазова у подручју хуманистичких дисциплина, какав је питање осветљавања настанка и поетике грчког, односно античког романа, тиме што је аргументовано показао да је поменутом питању без икакве основе дат статус нерешивог проблема и да се суштинско истраживање феномена могло базирати на премисама од којих се полазило у првој и најважнијој фази истраживања, неславно окончаној крајем друге деценије двадесетог века отвореним признањем капитулације пред тежином самог изазова. Кандидат је за свој допринос решавању поменутог питања добио признање и од међународне научне јавности, које се огледа чак и у томе да му је у више наврата упућиван позив да прихвати чланство у уређивачком одбору (editorial board) реномираних интернационалних публикација. Истраживачка прегнућа кандидата исто тако осветљава и чињеница да се одважио да попуни празнину у истраживањима коју чини одсуство поетика римског љубавног песништва, пре свега кад су у питању велики аутори какви су Тибул и Овидије, тако да његове студије представљају засад јединствен покушај да се протумачи поетика и композиција изузетно значајних збирки елегија поменутих аутора. У даљем ће бити приказане кандидатови радови објављени након избора у звање ванредног професора 2013.

Монографијом *L'erotopoetica e l'erotopatetismo nell'elegia latina e nel romanzo greco / Античка ероtopoетика и ероtopатетика у римској елегији и грчком роману* обједињене су неколике ауторове већ објављене студије, и то тако да чине складну целину. То није било тешко, него је спонтано произашло из чињенице да су ти радови сукцесивно настајали на трагу једне исте истраживачке нити-водиле, коју аутор следи дужи низ година, још од своје докторске дисертације, и практично је сваки од њих писан као једно од

поглавља за будућу монографију, која се сада уобличила. Тако ова књига сумира досадашње резултате онога што је аутор поставио пред себе као свој самостални научни пројекат, а то је истраживање поетика свих жанрова еротске књижевности у дубинској перспективи историје стила. Уз примену херменеутичког метода, др Козић разоткрива њихове филозофске основе и у исходу долази до суштинске спознаје о појму *класичног*, његовој историјској условљености или ванвремености, актуелности или потреби његовог превредновања у нашем времену.

У првом поглављу, насловљеном „Поетика и композиција Тибулових елегија“, аутор преиспитује Тибулов опус који се сматра класичним у својој књижевној врсти. Насупрот досадашњим виђењима, која у Тибуловим елегијама налазе озбиљан, меланхоличан и песимистички приступ феномену чулне љубави, др Козић долази до опречног закључка: да су оне заправо прожете духом, хумора, комике и (само)ироније, налазећи за то примамљиво објашњење у Тибуловом реторичком образовању.

Друго поглавље, „Поетика и композиција Овидијевих *Amores*“, шири и продубљује допринос модерном сагледавању комплексног феномена какав је римска љубавна елегија. Композицију и поетику Овидијевих „Љубави“ др Козић измешта из непосредног хронолошко-жанровског оквира у којем су досад углавном посматране. Таквом изолационистичком приступу аутор супротставља дубинску димензију историје стила, која обухвата свеукупну еротску литературу грчко-римске антике, укључујући и такве филозофске расправе какве су Платонов дијалози „Гозба“ и „Федар“. Он издваја *ingenium* као кључни термин Овидијеве самоинтерпретације, тражећи му порекло у грчком *poïns* којим Сократ карактерише своја излагања у „Гозби“. Посредујућу карику др. Козић опет налази у декламаторским школама позне антике, у којима су се образовали Овидије, Тибул и други представници римског елегијског песништва. Значајно је и запажање да су неке битне карактеристике Платоновог стила, као што су изненадни преокрети у излагању, промена наума и парадоксалне слике, одражене у Овидијевим елегијама, Објашњење дихотомног схватања љубави у античком роману и Овидијевим *Amores* представом о свету као позоришту, која се по први пут такође среће код Платона, у „Законима“ и „Филебу“ читаоца прикладно уводи у следећа поглавља.

Наслов трећег поглавља, „Термин *drama* и питање настанка античког романа“, сажима ауторову тезу да порекло класичног романа треба тражити у вези са разликовањем разних врста приповести у реторском и граматичком списатељству античке, позноантичке и византијске провенијенције. Дајући детаљан преглед свих сведочанстава која се односе на ту поделу, аутор нарочиту пажњу посвећује типу званом *dramatikon* или *plasmaticon*, у чијем су дефинисању присутна значајна колебања и недостатак прецизности и једнозначности. Кључ за излазак из апорије он налази у Макремволитовом роману, примењујући из њега дешифровано значење термина *drama* ‘преокрет’ на поделу нарације код двају римских аутора, Цицерона и писца *Реторике за Херенија*.

У четвртом поглављу: „*Drama, plasma* и *mythos* у романима Ахила Татија и Макремволита и филозофске основе жанра“ даље се разматрају појмови *drama, plasma* и *mythos* као главне приповедне категорије у античкој теорији реторике. Пошто је дао подробен преглед свих потврда трију термина у грчком роману, аутор усредсређује свој херменеутички приступ на њихове употребе код двојице у наслову наведених романописаца и пореди тако одгонетнута значења са дефиницијом и унутрашњом поделом „треће врсте“ нарације код Цицерона и у *Реторици за Херенија*. Закључак је да тек када се

расветли тим значењима дефиниција постаје примењива на поетику романа и његову филозофску утемељеност.

У последњем, петом поглављу, „Термин *drama* у Сликама Филостратовим“, аутор једну од кључних речи своје књиге разматра у контексту тога специфичног списка из III в. н.е., посвећеног описима и тумачењима уметничких дела. Ауторске самоинтерпретације у њему чине полазиште са којег др Козић реконструише његову имплицитну поетику и установљава паралелизам између њега и грчког романа, одакле проистиче смео, али аргументован закључак да су „Слике“ први манифест симболизма у светској литератури.

Ваља додати да су у српском делу књиге не само сви цитати на класичним језицима него исто тако и мање познати и чисто стручни термини у главном делу текста, а понекад и у самим фуснотама, преведени на српски, како би се тиме студентској омладини и заинтересованој читалачкој јавности у знатној мери олакшала асимилација изложене материје, што, узето само за себе, представља нимало занемарљиву врлину ове монографије.

Опсежна студија др Козића насловљена ***Drama, plasma e mythos nei romanzi di Achille Tazio e del Macrembolita e i fondamenti filosofici del genere*** привукла је пажњу светске стручне јавности и оставила веома дубок утисак на њу, што се огледа у чињеници да су резултати садржани у њој окарактерисани веома речитим термином какав је *cutting edge*, којим се у техничким дисциплинама означава једна врста револуционарног пробоја у истраживањима. Такву врсту пробоја омогућило је микроскопско читање и дешифровање семантичког спектра термина *drama* у свих седамнаест случајева његове употребе у роману Ахила Татија, из чега се могло извући целих седамнаест нових, нерегистрованих значења поменутог термина, чиме је *Леукина* и *Клитофон* постао најзначајнији извор за тумачење поетике жанра као уосталом и за одгонетање велике енигме каква је његов настанак. Сама студија подељена је у три сегмента. У првом кандидат систематски и прегледно документује све случајеве употребе термина *drama* у грчком роману позноантичког и византијског времена, да би у другом своју пажњу усредредио на његову употребу у Татијевом и Макремволитовом остварењу, због осетно већег херменеутичког потенцијала који овај кључни термин античке реторике поседује у делима поменутих аутора, а пре свега у Татијевом роману, што се огледа у чињеници да из ширих и ужих контексти његове употребе у поменутом делу свом силином провејава утисак полисемије, мистицизма и симболизма. Тако су се као сасвим неоспорна наметнула нова значења поменутог термина, седамнаест на броју, као што су *митска тема*, *adynata митолошког типа*, *играње улоге на позорници живота*, *сценарио*, *добро осмишљени концепт деловања*, *концепт*, *перипетија*, *авантура*, *преокрет*, *преокрет у знаку срећног краја*, *преокрет у знаку несреће*, *изненадни*, *нагли преокрет*, *преображај* и *метаморфоза као екстремни вид преокрета*, *метаморфичка телесна* и *душевна стања*, *аргумент*, *симбол*, *aetion* и *енигма*. У трећем сегменту излагања новодобијана значења примењују се на чувену дефиницију трећег типа наратије код Цицерона и анонимног аутора *Реторике посвећене Херенију*, како би се више него уверљиво показало да су сва поменута значења свој одраз нашла у поменути дефиницијама римских аутора и да се тако њихов садржај услед новог ослобођеног херменеутичког потенцијала у потпуности отворио за тумачење питања настанка и поетике романа, што другим речима значи да су полазне позиције из прве фазе истраживања биле сасвим исправне и да су без икаквог ваљаног разлога накнадно одбачене, што је било сасвим нужна последица испуштања из вида херменеутичког потенцијала који у себи садржи семантички спектар

жанровске ознаке *drama*. Ови неоспорни налази омогућили су др Козићу да изведе уверљив закључак „да је жанр романа настао у реторским школама као вежба у прозном парафразирању поетског предлошка чији је сиже у знаку авантуре, преокрета, фикционалности, срећног краја, метаморфичких телесних и душевних стања, пре свега мешавине задовољства и бола као њиховог најрепрезентативнијег вида, те и у знаку присуства представе о свету као позоришту и чудесних сагласја велике магичке моћи између крајње супротстављених феномена, сагласја прегнантно означених терминима *symbolon* и *ainigma*.“

Др Ранко Козић указао је исто тако и на извесне компликације када су у питању елементи сижеа који органски проистичу из дешифрованог семантичког спектра термина *drama*, а реч је о појму фикционалности с којом се у готово свим приручницима реторске и граматичке провенијенције доводи у везу сиже романа, што само по себи долази у директну колизију у с базичним значењима термина *drama* као што су *митска тема* и *адината митолошког типа*. Та значења требало је довести у логичку везу, а кандидату се као једина могућа спојна карика указивало значење *фикционалне приповести* које термин *mythos* има у роману Ахила Татија, што му је омогућило да изведе далекосежан закључак да је у питању фикционалност обојена митом, те да се у случају античког романа може говорити о *новом, подмлађеном миту*, који, за разлику од старог, свом силином пулсира у садашњости.

Својеврсну компликацију представљао је исто тако и појам парафраза, уосталом само имплицитно присутан у дефиницијама трећег типа наратије код римских аутора, што је само по себи представљало кључни разлог због чега овај за поетику античког романа базични појам није током досадашњег тока испитивања готово уопште упадао у видно поље истраживача. Да би се до краја осветлио значај феномена парафраза за антички роман морала је да се пронађе моћна спојна карика какву је једино могао да понуди уводни пасаж из *Федона* у којем је Сократ представљен како се у последњим тренуцима свог живота бави поетском парафразом Езопових басни и састављањем химне Аполону, дајући тиме одушка непрестаном смењивању стања задовољства и бола, узрокованих скидањем затворских ланаца. Да је парафраза платонско наслеђе, уверљиво говори чињеница да се овај њен легендарни тип, којем је прибегао Сократ, од стране самог Квинтилијана свесрдно препоручује за широку примену у реторским школама, чиме се успоставља директна веза између романа, реторике и платонске филозофије, што представља један од најважнијих резултата ове студије др Ранка Козића.

Студија насловљена *Il termine drama nelle Eikones di Filostrato* додатно осветљава методолошки приступ др Ранка Козића проблематици дешифровања настанка и поетике античког романа, утолико што је указао на значај феномена слике и визуелног у процесу његовог конципирања као жанра у реторским школама античког и позноантичког времена. У овој студији указује се на фатални пропуст који је у пресудној мери обележио историјат истражива настанка романа и који се огледа у томе што су два велика и, како ће се накнадно испоставити, сродна истраживачка пројекта и подухвата везана за Филостратове *Слике* и антички роман покренута готово у исто време, тј. средином деветнаестог века, а да притом никада нису ушла у зону конвергенције, што је било последица чињенице да се у случају првопоменутог подухвата упорно инсистирало на погрешним питањима, као што је оно везано за стварно постојање таквих слика, за које ће се после минуциозне анализе кандидата накнадно испоставити да не представљају ништа друго до метафору књижевности и саме литерарне делатности, чиме сама слика постаје медиј кроз који се износе књижевно-теоријска начела и преко којег се води полемика са

противницима. Исту такву врсту фаталног пропуста, на који кандидат аргументовано указује, представља околност да Филостратове *Слике* уопште нису улазиле у видно поље истраживача и поред очигледне чињенице да описи уметнички дела представљају значајан елемент фабуле у античком роману и да се радња Лонговог и почетног дела Татијевог романа одвија управо као опис слике. Насупрот томе, заслугом самог Рода пажњу истраживача приликом одгонетања настанка и поетике романа привлачило је једно друго Филостратово дело као што су *Vitae sophistarum* које је у себи садржавало знатно мање херменеутичког потенцијала од оног присутног у *Сликама*, чиме се може објаснити изостанак одлучујућег пробоја у истраживања током дугих временских интервала. На подударности у поетикама Филостратових *Слика* и античког романа указује, према проницљивој опсервацији кандидата, осим оквирне представе о свету као позоришту, и чињеница да је сам сликарски поступак код Филострата битно одређен метаморфозом, симболом, аџион-ом и енигмом, наиме феноменима који представљају имплицитна и експлицитна (метаморфоза) значења термина *drama* код Ахила Татија, што другим речима значи да би се и саме *Слике* могле с пуним правом подвести под жанровску ознаку *drama*. Значај *Слика* према утемељеном запажању кандидата састоји се пре свега у томе што оне јасно указују и на симболистичку димензију фабуле романа, тим пре што се ово Филостратово дело с пуним правом може сматрати првим манифестом симболизма у европској књижевности.

Ово Филостратово дело према запажању др Козића важно је из још једног разлога за поетику романа, утолико што сам аутор у једној врсти самоинтерпретације води полемику с архететом епског песништва, наиме Хомером, који се доживљава као представник такозване линеарне, односно статичне, мимезе насупрот аутору који самог себе доживљава као представника концептуалног, динамичког мимесиса у књижевности, посредно представљеног на слици *Ахилово образовање*, на којој је дечак Ахил приказан тако да се стиче утисак да он услед игре ветра с увојцима његове косе никад није сличан самом себи, тим пре што из његовог бића свом силином избијају опречне карактерне црте као што су нежност, дрскост и плаховитост. Ово већ само по себи представља карактеристично обележје драмског, утолико што спајање неспојивог води до супституција веома широког спектра једног феномена другим, а самим тим и у зону симболизма.

Die Gattungsbezeichnung drama und der Symbolismus in Makrembolites' Roman представља својеврсну синтезу готово дводеценијског истраживања настанка и поетике античког романа, што је свој одраз нашло и у обиму овог рада, који у пуној мери поприма карактеристике студијске монографије. Ова студија исто тако представља врхунац степенастог и спиралног успона у истраживањима, чијим се претходним степеницама могу сматрати резултати садржани у радовима на италијанском језику насловљеним „*Drama, plasma e mythos nei romanzi di Achille Tazio e del Macrembolita e i fondamenti filosofici del genere*“ и „*Il termine drama nelle Eikones di Filostrato*“, утолико што је ову врсту узлета могло да гарантује само дешифровање и прецизно рашчлањивање семантичког спектра термина *drama* пре свега у роману Ахила Татија као, уосталом, и успостављање релација и аналогија између компоненти поменутог спектра. Продор у подручје симболизма, већ наговештен у потоњепоменутој студији, овде се испољава у свом пуном виду, што само по себи омогућава резултат вишег реда, који се састоји у чињеници да су овим завршени сви припремни послови за једно сасвим другачије сагледавање античког романа као жанра и његово литерарно-естетско вредновање, захваљујући којем ће он стећи сасвим другачији профил и ранг у оквиру широких студијских подручја каква су општа и компаративна књижевност.

Више од тога, овим пробојем вишег реда створени су сви неопходни предуслови за превредновање целих периода у књижевности, као што је нпр. епоха Комнина, и, у крајњој инстанци, целих књижевности, као што је она византијска, која се тако дуго времена без икаквог разлога и готово по навици жигом деkadенције, при чему се као велика заслуга др Козића може сматрати то што је више него аргументовано указао на неодрживост једног таквог тренда као, уосталом, и на неодложну потребу за једним темељним закретом у проучавању студијске материје каква је сама по себи византијски роман.

Сама студијска монографија подељена је на четири сегмента. У првом се указује на методолошки проблем дугог трајања који се још од почетне фазе провлачи кроз цео ток истраживања и истовремено дају смернице за конципирање једног суштинског пројекта везаног за истраживање романа и његове поетике који би се заснивао на осветљавању свих случајева употребе термина *drama* у грчкој књижевности античког и византијског периода уз примену микроскопске методе. У другом и трећем сегменту др Козић даје свој допринос том имагинарном пројекту осветљавањем семантичког спектра термина *drama* код двојице еминентних представника Друге софистике какви су Филострат и Лукијан, да би се на основу тако добијених резултата у последњем, четвртном сегменту упустио у симболистичко читање фабуле Макремволитовог романа, што га је као такво једино и могло учинити актуелним за наше властито време као што је, уосталом, једино било у стању да у очима савременог читаоца оживи и суштински преобрази епоху његовог настанка.

Као више него карактеристичан пример за поимање симболизма у Макремволитовом роману наводи се Филостратов опис сликарске представе метаморфичких бића какви су кентаури, чији су саставни делови тако стопљени у органско јединство, да око ни на који начин не може утврдити где се завршава једна а где почиње друга целина и шта је то људско у хибридној форми кентаура, што је др Козићу дало повода да поетолошка начела која стоје у основи оваквог типа симболизма ефектно дефинише као својеврсну *поетику кентаура* и да цео роман чита у њеном кључу што се огледа у његовој констатацији, израслој из симболизма златне орглице у Макремволитовом роману, да се готово ни на који начин не може, кад је у питању љубавно осећање протагонисте, утврдити где се завршава његова страст према жени а где се зачиње његова љубав према реторици, као што се, уосталом, уопште не може разлучити где се завршава поетски театар и где почиње реална географија и такозвано фикционално приказивање стварног простора и времена. У сегменту посвећеном употреби термина *drama* у грандизном реторском опусу Лукијана из Самосате истичу се кључни концепти у којима се поменути термин доводи у имплицитну везу с простором у којем се одвија сусрет и дијалог свих светова и с местом додира светова који се искључују, као, уосталом, и са заменом улога и транслацијама свих врста, као што је транслација прилика у свету богова на свет људи и обратно – транслација које ће саме по себи олакшати читање Макремволитовог романа у симболистичком кључу.

У завршном сегменту излагања на видело излази у свој својој упечатљивости једна од кључних теза из студије „*Drama, plasma e mythos nei romanzi di Achille Tazio e del Macrembolita e i fondamenti filosofici del genere*“ по којој сама парафраза представља платонско наслеђе, што своју више него уверљиву потврду налази у Макремволитовом роману, тачније у оним његовим пасажима у којима се описују распоред и композиција три сликарске целине на зиду врта у Авликомиди с нагим Еросовим телом у кочији представљеним између достојанствених женских фигура које персонификују врлине и алегоричких представа месеци повезаних са светом људских делатности и занимања, што само по себи представља спој контрастних елемената какви су достојанство и срамота,

уосталом иманентно присутних, према Сократовом говору у *Симпосиону*, у дуалној природи самог Ероса, што је др Козићу дало повода да закључи да достојанствене фигуре врлина представљају свет богова, а алегоријске представе месеци свет људи, при чему, према кандидату, централни положај самог Ероса указује на његову кључну улогу у преношењу порука из света богова у свет људи и обратно и при чему сам Ерос поприма карактер симбола нове реторике, иначе само провизорно скициране у *Федру*, *Симпосиону* и *Горгији*, утолико што се Ерос представља с важним атрибутом какав су кочије - и саме симбол моћи реторике, а пре свега оне која се допада боговима, тј. небеске. Из целог контекста могао се извући кључни закључак да се фабула може читати и као постепени отклон протагонисте од земаљске љубави и њене ватре и његовом све већом обузетости небеском љубављу, која се с обзиром на амбивалентна начела која проистичу из поетике кентаура, може посматрати и као небеска реторика. Овакви на први поглед смели закључци поткрепљени су иначе једва приметним Макремволитовим алузијама на поменута Платонова дела у којима се скицира концепт нове реторике.

У студији насловљеној *Zu einer philosophischen Poetik des Romans Rhodante und Dosikles von Theodoros Prodromos* видљиво је настојање др Ранка Козића да микроскопским читањем Продромовог романа дође до кључних података на основу којих би било могуће постићи то да флуидне контуре жанра, које су се истраживачу указивале након укрштања података садржаних у Доксапатрисовој карактеризацији оног што се зове *dramatikon* и дефиницијама трећег типа нарације код римских аутора - поправе оштре и чврсте обресе. Такав један циљ наметао се кандидату сам од себе с обзиром на чињеницу да термин *drama* у неколико случајева своје употребе у Продромовом роману поприма значење светског театра, тако да је у видно поље истраживача осим парафраза свом силином улазио и други кључни концепт платонске филозофије какав је представа о свету као позоришту. Тако се као неодложан већ на самом почетку наметао веома тежак задатак какав је сам по себи веродостојна реконструкција платонске представе о свету као позоришту на основу веома штурних података садржаних у *Законима* и *Филебу*, како би се потом могли дешифровати елементи имплицитне поетике Продромовог романа, те самим тим донети поуздан књижевно-естетски суд о његовом делу. Управо из тог разлога ова је опсежна студија подељена на два сегмента. У првом од њих реч је о базичним концептима платонске филозофије, који ће, додатно осветљени подацима добијеним из дешифровања семантичког спектра термина *drama* у *Роданти* и *Досиклу*, послужити као кључ за интерпретацију дела у другом сегменту.

Једно од најважнијих открића кандидата може се сажети у констатацији да је поуздано утврдио да се платонски концепт света као позоришта у пресудној мери заснива на слици и визуелном, тј. да се суштински поклапа с омиљеном у реторским школама фигуралном композицијом на Ахилејевом штиту, како се може закључити из чињенице да је она Лукијану из Самосате послужила као основа за веома ефектне и креативне надградње од кључне важности и за сам антички роман. С обзиром на то да су на поменутој композицији представљене свадбе, гозбе, судски процеси, скупштине народа, жртвовања, тужбалице и треноси, др Козић је извукао закључак да се њен садржај суштински поклапа с платонском представом о свету као позоришту, утолико што су на њој свој одраз нашли и штурни елементи садржаја потоњепоменуте, као што су мешавина задовољства (свадбе, гозбе) и бола (тужбалице и треноси) као, уосталом и сама жртвовања, уз напомену да је кандидат сасвим аргументовано утврдио да и преостале компоненте платонске представе о

светском театру, као што су песме и плесови налазе исто тако свој одраз, додуше само посредни, на поменутој фигуралној композицији, тако да је се као сасвим утемељен наметао закључак да фигурална композиција на Ахилејевом штиту представља у малом фабулу грчког романа. С обзиром на чињеницу да се песме и плесови, доведени у непосредну везу са мешавином озбиљности и шале у *Законима*, у другом одвећ штуром, боље рећи, лапидарном концепту светског театра у *Филебу* изричито карактеришу као трагедија и комедија живота, у којој се мешају осећања задовољства и бола, др Ранко Козић могао је да извуче сасвим легитиман закључак да се из мешавине задовољства и бола, онако како долази до изражаја у четири кључна Платонова дијалога као што су *Федон*, *Филеб*, *Држава* и *Горгија*, органски развио други кључни концепт платонске филозофије какав је мешавина озбиљности и шале која ће попримити амблемски карактер целокупне платонске филозофије и постати животни и естетски идеал у целокупној традицији платонизма. Врлина кандидатовог методолошког приступа студијској материји каква је грчки роман огледа се на парадигматичан начин у чињеници да је овај пробој у реконструкцији Платоновог концепта света као позоришта нашао своју потврду у дешифрованом семантичком спектру термина *drama* у Продромовом роману у којем он долази у кључним значењима каква су *светски театар*, *мешавина задовољства и бола* као, уосталом, и њен одраз у феномену *мешавине озбиљности и шале*, чиме се може објаснити прожетост његове фабуле елементом комичног и смешног, што и поред своје свеприсутности није уопште упадало у видно поље чак и најеминентнијих истраживача. Највећа заслуга кандидата састоји се у чињеници да је овим пробојем у реконструкцији концепта света као позоришта као и дешифровањем семантичког спектра термина *drama* у Продромовом роману створио претпоставке за његово адекватно књижевно-естетско вредновање.

У својој студији намењеној домаћој читалачкој публици и насловљеној ***Сликарски концепт, драмско и симболично у грчком роману или шта је то класично у поменутом жанру?*** изнети су сасвим нови филолошки и филозофски увиди у поетичка и естетичка начела парафразае као главне стилске вежбе у образовању говорника која је представљала полазиште за развој античког романа, у византијском добу жанровски означеног као *drama*. Писац је најпре објаснио готово сва значења у античкој и византијској граматици и реторици термина *drama*, *plasma*, *dramatikon* и *plasmaticon*, као и њиховог латинског еквивалента *argumentum*, како би разоткрио античко и византијско схватање ауторске креације, чија је инвентивност, заправо, у креативној монтажи као естетској хармонизацији хетерогене материје, углавном поетске провенијенције. Надаље аутор открива да је такав књижевни поступак пресудно одређен Платоновом теоријом идеја, утолико што се литерарна монтажа руководи управо платонистичком идејом палингенезе као сталног поновног рађања неког затеченог песничког концепта у новом књижевном, реторском или поетском виду, који се назива *plasma (drama)*. Тај неисцрпиви потенцијал непрестаног препорода старих литерарних образаца и њихових садржаја отвара за њих могућност вечног живота у преображају. Обиље такве метаморфичке снаге које досеже вредност класичности – имају само литературе дугог трајања као што је античка и византијска грчка током своја два миленијума, насупрот Елиотовом схватању класичног заснованог на Вергилијевом дometу у римској књижевности, која не поседује грчке литерарне континуитете који једини могу произвести класичност.

*

Овде представљене студије проф. др Ранка Козића, настале у последњих пет година, сведоче о континуитету његових интересовања за еротску књижевност антике и њој иманентне филозофске поетике, пре свега онако како оне долазе до изражаја у жанру грчког романа позноантичког и византијског периода и римској љубавној елегији. С обзиром на филозофске аспекте поетике поменутих жанрова кандидат је учинио помена вредан напор да асимилије и базичне постулате античке, пре свега платонске, филозофије чиме се подручје његових истраживања проширило у не безначајној мери. Оно што заслужује да се посебно истакне је чињеница да он успешно прати светске трендове у научним истраживањима и да су неки његови радови наишли на опште прихватање у интернационалним научним круговима. Исто тако заслужује да се помене и то да је он, чак и на глобалном плану, један од ретких истраживача поетике и естетике античког романа који је у свој студијски домен укључио и корпус филозофских текстова, при чему исто тако треба истаћи и његов помена вредан покушај да свој метод у истраживању филозофских поетика примени и на песнички опус Јована Дучића, једног од највећих српских песника.

Своја интересовања за филозофске поетике жанрова античке еротске књижевности професор Козић демонстрира и на предавањима и вежбањима из на први поглед хетерогене материје каква је морфологија, синтакса и стилистика латинског језика, утолико што, када је реч о тумачењу синтаксе на захтевним текстовима из књижевног латинитета, који сами по себи подразумевају основна знања из области реторике, користи сваку прилику да на примеру стилских одлика одређеног аутора студентима пружи основне књижевно-теоријске податке везане за доминантне стилске тенденције у одређеној епохи. На првој години основних студија на Катедри за италијански језик и књижевност држи наставу из *Латинског језика 1* и *2* која обухвата целокупну морфологију латинског језика с базичним елементима синтаксе, док на другој односно трећој години држи наставу из *Латинског језика 3* и *4* којом је обухваћена целокупна латинска синтакса са елементима стилистике. Треба истаћи чињеницу да је он у наставу синтаксе и стилистике као новину увео и елементе коренске семантике, односно коренског познавања речи, тако да се може рећи да је у потпуности спојио два основна вида бављења језичком материјом као што су синтактичко-стилистички и књижевно-теоријски. Педагошки рад Ранка Козића може се сагледати и на профилу предмета *Поетика и естетика античког романа* који држи на докторским студијама и за који су углавном заинтересовани свршени студенти основних студија Опште књижевности и теорије књижевности, што више него речито говори о интердисциплинарном аспекту самог курса.

ЗАКЉУЧАК И ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ

На основу услова предвиђених Законом о високом образовању Републике Србије и Критеријумима за стицање звања наставника на Универзитету у Београду и на основу своје оцене кандидатових радова произашле из увида у комплетну документацију кандидата, долепотписана Комисија једногласно предлаже Изборном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду др Ранка Козића за поновни избор у звање ванредног професора за ужу научну област Латински језик (предмет Латински језик).

у Београду, 15. јануара 2019.

Комисија:

проф. др Александар Лома, редовни професор

проф. др Жељко Ђурић, редовни професор

проф. др Мила Самарцић, редовни професор